
PWYLLGOR CRAFFU CORFFORAETHOL, 13.12.12

---

3. YR AGENDA WLEDIG

Aelod Cabinet: Y Cyngorydd John Wynn Jones

Gofynnwyd i'r pwyllgor adnabod y materion i ymchwilio iddynt a phenderfynu ar y ffordd orau o weithredu ar hynny.

- (a) Derbyniwyd cyflwyniad gan Bethan Gritten, Gritten Management, ar Astudiaeth, a gomisiynwyd gan YnNi Llŷn, o Ddefnyddio Ynni yn Aberdaron, Botwnnog, Tudweiliog ac Enlli.

Eglurwyd bod yr astudiaeth yn enghraifft o ddarn o waith sy'n edrych ar un elfen o amddifadedd yng nghefn gwlad a'i bod gerbron y pwyllgor er gwybodaeth er mwyn rhoi syniadau i'r aelodau ynglŷn â sut i symud ymlaen â'r gwaith o graffu'r agenda wledig.

Diolchwyd i Bethan Gritten am ei chyflwyniad manwl a diddorol.

Yna rhoddodd Arwel Jones esboniad cryno o'r rhesymau dros gomisiynu'r gwaith gan egluro mai'r nod oedd casglu tystiolaeth o'r problemau y bu pobl yn sôn amdanynt ar lawr gwlad ers blynnyddoedd.

- (b) Rhoddwyd cyfle i'r aelodau holi Bethan Gritten ac Arwel Jones.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, nodwyd y sylwadau cyffredinol a ganlyn:-

- Bod y cyflwyniad yn adlewyrchu'r problemau sy'n gyffredin i bob ardal wledig.
- Y dylai pobl gael gostyngiad treth am orfod defnyddio cerbydau mewn ardaloedd gwledig.
- Y dylai'r Cyngor annog pobl i fanteisio ar gynlluniau sydd ar gael i'w helpu i leihau effaith eu biliau tanwydd, megis Nyth.
- Ei bod yn anodd ar bobl yn y canol, sy'n methu fforddio'r gost uchel o insiwleiddio eu tai, ond yn anghymwys i dderbyn grantiau.
- Bod angen cynorthwyo pobl i ostwng eu biliau tanwydd, e.e. drwy newid cyflenwyr, prynu trydan dros y we a pheidio talu gyda siec.
- Bod angen i ardaloedd gwledig feithrin yr agwedd o fod yn hunangynhaliol.
- Y gwelid manteision cadw'r boblogaeth yn sefydlog o safbwynt bod yn hunangynhaliol, ond na ddylid ymdrech i gael mwy o bobl i mewn i'r ardaloedd gwledig oherwydd effaith hynny ar yr iaith Gymraeg.
- Nad oedd yn rhaid derbyn nad oes dyfodol i gefn gwlad.
- Yn hytrach na disgwyl i bobl deithio o gefn gwlad at y gwasanaethau, dylid mynd â'r gwasanaethau hynny at y bobl, e.e. fan yn mynd o gwmpas yn cyfuno nifer o wasanaethau. Dylid hefyd hwyluso mynediad pobl at wasanaethau drwy gynlluniau megis cynllun cludiant cymunedol 'O Ddrws i Ddrws' ym Mhen Llŷn.
- Bod rhaid gwneud popeth i gadw pobl ifanc yn yr ardaloedd gwledig.
- Bod llawer o henoed yn gadael yr ardaloedd gwledig oherwydd eu bod dros awr i ffwrdd o'r ysbyty lleol.
- Bod y problemau y cyfeirir atynt yn yr astudiaeth yn effeithio ar bawb, ond yn dwysau po bellaf mae pobl yn byw o'r canolfannau.

(c) Derbyniwyd cyflwyniad llafar gan y Cynghorydd Dyfrig Jones, yr Is-gadeirydd, yn crynhoi sylwadau Pwyllgor Ardal Arfon ar y mater. Nododd:-

- Bod y pwyllgor ardal yn gytûn bod tiodi tanwydd a thlodi trafndiaeth yn fater o bryder ac yn fater o bwys a bod angen edrych yn fanylach ar yr her o fyw yng nghefn gwlad o gymharu â'r dref.
- Bod rhaid bod yn ofalus o safbwynt sut mae hyn yn ffitio i mewn gyda'r gwaith sy'n mynd rhagddo mewn rhannau eraill o'r Cyngor.
- Bod angen diffiniad o'r hyn a olygir gan 'wlad' a 'thref' gan fod y ffordd mae pobl yn meddwl am wlad a thref yn cael ei lywio gan eu persbectif personol hwy.

Pwysleisiwyd mai'r nod yw sicrhau bod pawb yn y sir yn cael yr un cyfleoedd i ddefnyddio gwasanaethau'r Cyngor.

(ch) Derbyniwyd cyflwyniad llafar gan y Cynghorydd John Wynn Jones, Aelod Cabinet Economi, ar flaenoriaethau'r Agenda Wledig. Pwysleisiodd fod yr agenda wledig yn flaenoriaeth gan y Cabinet, ond bod rhaid sefydlu'r cyd-destun cywir gan fod yr agenda hwnnw yn gallu golygu rhywbeth gwahanol i unigolion gwahanol yn ôl eu sefyllfa. Yna manylodd ar wahanol brosiectau a mentrau'r Cyngor a chyrrff eraill o safbwynt hybu'r agenda wledig a'r nod o sicrhau cymuned gynaliadwy. Cyfeiriodd yn benodol at:-

- Y Cynllun Datblygu ar y Cyd
- Gwaith Partneriaeth Amgylcheddol Gwynedd yn y Cynllun Tair Blynedd
- Gwynedd Werdd
- Gwynedd Ddigidol
- Cynllun Cyflogaeth Meirionnydd
- Menter Eryri
- Ymgyrch Cadw'r Budd yn Lleol
- Cynlluniau Parcio am Ddim
- Ymgyrch Bywiogi Canol Trefi
- Cynlluniau Twristiaeth
- Gwaith Partneriaeth Economaidd Gwynedd
- Rhaglen Datblygu Gwledig

(d) Rhoddwyd cyfle i'r aelodau holi'r Aelod Cabinet.

Yn ystod y drafodaeth ddilynol, nodwyd y sylwadau cyffredinol a ganlyn:-

- Mewn ymateb i sylw'r Aelod Cabinet y gobeithid y byddai yna 'fibrespeed' digonol yn y rhan fwyaf o Wynedd erbyn tua mis Mawrth, nodwyd bod cyfrifoldeb ar BT i hysbysu pobl ynglŷn â'u rhaglen a gofynnwyd am gyflwyno cais i BT, drwy'r Cabinet, am wybodaeth ynglŷn â phryd mae band eang cyflym yn mynd i gyrraedd y gwahanol wardiau.
- Nodwyd pwysigrwydd rhoi profiadau da i ymwelwyr i'r ardal, e.e. toiledau safonol, ayb.
- Cyfeiriwyd at rai enghreifftiau penodol o ddiffyg gwasanaeth yn yr ardaloedd gwledig, megis gwasanaethau bws a gofal dementia.
- Nodwyd bod siopau'r stryd fawr dan anfantais gan fod cost yr unedau yn nhermau trethi busnes yn uwch nag ydyw i'r archfarchnadoedd mawr ar gyrion y trefi. Hefyd, 'roedd rhaid i gwsmeriaid y stryd fawr dalu am barcio tra bod modd i bobl barcio am ddim yn y canolfannau siopau. Mewn ymateb, nododd yr Aelod Cabinet

fod Llywodraeth Cymru yn edrych ar drethi busnes ar hyn o bryd ac y byddai yna sesiwn arbennig o Gabinet y Cyngor i edrych ar yr holl gyfundrefn barcio.

- Nodwyd y deellid bod Cyngor Gwynedd yn dechrau gosod dirwyon o £70 am barcio hanner metr o ymyl y palmant a phenderfynwyd gofyn am ymateb yr Aelod Cabinet Amgylchedd i hyn.

PENDERFYNWYD sefydlu'r agenda wledig fel pwnc ar gyfer ymchwiliad craffu a phenderfynu ar gylch gorchwyl yr ymchwiliad yn y Cyfarfod Paratoi nesaf ar 19 Rhagfyr.